

Република Србија

Министарство за рад, запошљавање,
борачка и социјална питања
Сектор за заштиту особа са инвалидитетом

Удружење Без баријера

Твоја права у Европској унији

Лако разумљива верзија

Лако разумљива верзија значи да су информације написане на једноставан начин тако да особе са интелектуалним инвалидитетом, као и сви други, могу да је читају и разумеју без тешкоћа.

УВОДНИК

Сви подаци показују да су особе са инвалидитетом у Републици Србији, као и у ЕУ, једна од најугроженијих група становништва, а да се њихов положај разликује по врсти права које имају. Шта Европска унија значи за особе са инвалидитетом и како функционише, шта Европска унија чини за особе са инвалидитетом и која права имају, шта треба да се уради да особе са инвалидитетом имају бољи квалитет живота, тј. да се изједначе у правима са ЕУ, који су механизми у ЕУ уколико дође до потребе да се права ОСИ заштите (у случајевима када се она не поштују и када се према њима поступа неправедно) кључне су теме овог приручника.

Он је део пројекта „Права особа са инвалидитетом у ЕУ“ који је реализовало удружење „Без баријера“ уз финансијску подршку Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања – Сектора за заштиту особа са инвалидитетом.

Приступање Србије Европској унији је на дневном реду будућег проширења ЕУ од 2012. године, када је Србија постала кандидат за приступање. Србија је званично поднела захтев за чланство у Европској унији 22. децембра 2009. и од тада трају преговори. С тим у вези, у Србији се већ дуги низ година спроводи процес опсежних реформи у свим областима друштвеног живота уз истовремено усклађивање националног законодавства са стандардима ЕУ. Тако су и у области унапређења положаја особа са инвалидитетом, у најширем смислу, до сада извршени значајни помаци који су ослоњени на нека од постојећих решења у ЕУ, а бројне одредбе које то регулишу налазе се у огромном броју закона, подзакоднских аката, као и међународних конвенција које је РС ратификовала, чиме су и оне постале део домаћег правног оквира. Имајући у виду сталну потребу за унапређењем положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији, важно је да они као носиоци права буду са њима упознати, укључујући и познавање права особа са инвалидитетом у ЕУ. На тај начин, повећавањем њиховог степена информисаности из те области, доприноси се јачању њихових заговарачких капацитета за приближавање српског инвалидског покрета европским вредностима из области инвалидности.

О чему је ова брошура?

Ова брошура говори о правима особа са инвалидитетом у Европи.

Ова брошура ти може помоћи да сазнаш следеће:

- Шта је Европска унија и како функционише?
- Шта Европска унија ради за особе са инвалидитетом?
- Шта још треба да се уради да би особе са инвалидитетом боље живеле?
- Коме се обратити ако сматраш да се твоја права не поштују и да се са тобом неправедно поступа?

Ово је списак тема које ћеш наћи на страницама ове брошуре:

- Шта је Европска унија? | Страна 4.
- Како функционише Европска унија? | Страна 5.
- Како Европска унија штити особе са инвалидитетом? | Страна 6-9.
- Твоја права на путовању | Страна 10-14
- Европска паркинг-картица | Страна 14.
- Право на рад | Страна 14.
- Социјално осигурање | Страна 15.
- Права младих | Страна 16.
- Право на правду пред судом | Страна 17.
- Право на здравствену заштиту | Страна 18
- Куповина из иностранства | Страна 18.
- Приступачност роба и услуга | Страна 19.
- Приступачност веб-страница | Страна 20.
- Приступачни телефони и интернет | Страна 21.
- Приступ телевизији | Страна 21.
- Приступ књигама | Страна 22.
- Право гласа | Страна 22.
- Европска инвалидска картица | Страна 23.
- Сертификат COVID-19 | Страна 24.
- Проблеми са којима се особе са инвалидитетом и даље суочавају у Европи | Страна 25-26.
- Шта би још требало да уради Европска унија да би заштитила особе са инвалидитетом? | Страна 27.
- Шта урадити ако се твоја права не поштују | Страна 28-29.

Шта је Европска унија?

Европска унија је група од 27 европских држава.

Оне су се ујединиле да би живот људи учиниле бољим, лакшим и безбеднијим.

Сагласиле су се да ће заједно радити и међусобно се помагати.

Државе чланице ЕУ су:

- Аустрија
- Белгија
- Бугарска
- Чешка Република
- Данска
- Естонија
- Финска
- Француска
- Грчка
- Холандија
- Хрватска
- Ирска
- Италија
- Кипар
- Летонија
- Литванија
- Луксембург
- Мађарска
- Малта
- Немачка
- Пољска
- Португалија
- Румунија
- Словачка
- Словенија
- Шпанија
- Шведска

Како функционише Европска унија?

Европска унија има 3 главна тела:

Европска комисија

Чланови Европске комисије предлажу законе за Европску унију. Они такође управљају свакодневним радом Европске уније.

Европски парламент

Чланове Европског парламента бирају сви људи у Европи у циљу заштите њихових права.

Савет Европске уније

Људи задужени за доношење одлука у свакој држави чланици Европске уније удружили су се и чине Савет Европске уније.

Ова три тела су од изузетног значаја за Европску унију. Блиско сарађују како би побољшали ситуацију у Европи:

- **Европска комисија** предлаже законе.
- **Европски парламент и Савет Европске уније** расправљају о овим законима и одлучују да ли ће бити усвојени у Европи.

Уколико одлуче да усвоје неки закон у Европи, све државе чланице Европске уније морају заједно да раде на томе.

Како Европска унија штити особе са инвалидитетом?

Европска унија треба да ради у циљу заштите права свих људи.

Она такође треба да штити права особа са инвалидитетом.

Мора да обезбеди правично поступање са њима, али и да они добију једнаке шансе у животу као сви остали људи.

Европска унија и њене државе чланице потписале су Конвенцију Уједињених нација о правима особа са инвалидитетом, која је позната као „Конвенција УН“.

Конвенција УН је документ који тачно утврђује права особа са инвалидитетом и начине на које државе треба да штите та права.

Потписивањем Конвенције УН, Европска унија је прихватила да ће радити оно што Конвенција УН налаже у циљу заштите особа са инвалидитетом.

На пример, Европска унија је прихватила да ће водити рачуна о томе да све особе са инвалидитетом:

- имају исте шансе у животу као остали људи,
- да се са њима не поступа неправедно или лоше само због њиховог инвалидитета,
- могу да учествују у заједници као сви остали.

Европска унија је усвојила важан закон који штити права свих људи.

Овај закон се зове **Европска повеља о основним правима**.

И овај закон штити особе са инвалидитетом.

На пример, њиме је предвиђено да особе са инвалидитетом имају право да:

- воде самостални живот
- имају посао
- буду део заједнице
- учествују у свим активностима као и остали људи

Такође је предвиђено да је против закона поступати неправедно са људима само зато што имају инвалидитет.

Европска унија прави важне планове да би боље организовала рад у погледу права особа са инвалидитетом.

Ти планови познати су као *Стратегије о инвалидности*.

Стратегије помажу Европској унији да унапред планира свој рад и да побољша ситуацију за особе са инвалидитетом у Европи.

У марту 2021. Европска унија је усвојила Стратегију о инвалидности за период 2021-2030. године.

Ово је план рада током наредних 10 година чији је циљ да све особе са инвалидитетом у Европи:

- уживају своја права,
- имају исте шансе у животу као сви остали,
- праве сопствене изборе и живе самостално,
- слободно се крећу и добијају одговарајућу подршку у свим државама чланицама Европске уније,
- не буду предмет другачијег или неправедног поступања зато што имају инвалидитет.

Европска унија захтева од својих држава чланица да новац одвојен за Европу употребе за добробит свих људи.

Европска унија даје новац свим државама.

Оне би требало да потроше овај новац за изградњу школа, улица и свега осталог што је важно људима.

Овај новац такође је веома значајан особама са инвалидитетом.

Може се употребити да би се ствари учиниле доступнима како би особе са инвалидитетом могле да их користе.

На пример, овај новац се може употребити да би се школе, канцеларије, подземна железница, аутобуси и друго учинили доступнима. На тај начин особе са инвалидитетом могу да уче, раде и учествују у животу као сви остали.

Да би добиле новац од Европске уније, државе чланице би требало да се сложе како ће овај новац употребити и за добробит особа са инвалидитетом.

Не би требало да употребе овај новац за ствари из којих су особе са инвалидитетом искључене.

Треба да га употребе како би им омогућили приступ разним стварима.

Европска унија је усвојила законе који омогућавају људима да се слободно крећу између држава чланица и слободан проток стварима.

То је познато као „слобода кретања“.

Слобода кретања значи да сви људи у Европској унији имају право:

- да се крећу, раде, студирају и живе у било којој држави чланици Европске уније. На пример, особа из Немачке може се преселити у Француску ради студија или запослења.
- да лакше купују и продају ствари и услуге у другим државама Европске уније. На пример, особа из Шпаније може купити рачунар из Италије без додатних пореза.
- да пренесу новац, отворе рачун у банци или купе кућу у другим државама Европске уније. На пример, особа из Француске може купити кућу у Грчкој и платити исту цену као и људи који живе у Грчкој.

Слобода кретања је веома важно право.

Европска унија се труди да и особама са инвалидитетом обезбеди слободу кретања.

Твоја права на путовању

Да ли си икада имао проблема путујући у оквиру Европске уније?
Европска унија има законе који штите особе са инвалидитетом.

На пример:

- **Компаније не могу да спрече људе да уђу у авион, на брод, у воз или аутобус само због тога што имају инвалидитет.**

Могу их одбити само уколико је путовање потенцијално опасно за особе са инвалидитетом.

Међутим, у пракси постоје изузеци, па су особе са инвалидитетом често искључене.

- **Особе са инвалидитетом имају право на помоћ приликом путовања авионом, возом, бродом или аутобусом.**

Право на ову помоћ имају без икакве надокнаде.

Боље је да особе са инвалидитетом затраже ову помоћ унапред како би била спремна у тренутку када им затреба.

Приликом путовања авионом, бродом или возом, особе са инвалидитетом требало би да најаве **48** сати пре путовања да ће им бити неопходна помоћ.

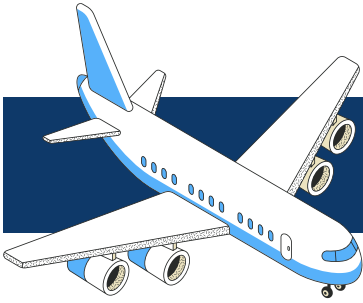
Када путују аутобусом, требало би да најаве **36** сати пре путовања да ће им бити потребна помоћ.

На овај начин ће компаније за авионски, аутобуски, железнички или бродски превоз имати довољно времена да припреме и обезбеде неопходну помоћ за особе са инвалидитетом.

- Ако особе са инвалидитетом затраже помоћ у последњем тренутку, превозне компаније ипак морају покушати да им помогну, али можда неће бити довољно времена за то.
- Ако се твоја колица изгубе или оштете приликом путовања, компанија преко које путујеш требало би да ти плати трошкове поправке или куповине нових колица.

Када путујеш аутобусом или бродом, са тобом може да путује твој пратилац који ти помаже. Та особа путује са тобом бесплатно.

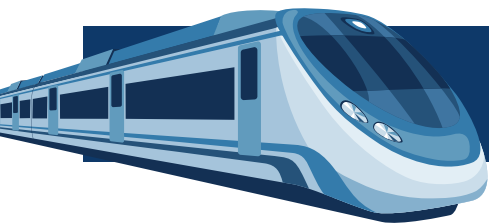
Путовање авионом

Када путујеш авионом, имаш одређена права.

Ако ти не дозволе да уђеш у авион или ако је твој лет отказан или касни дуже од 3 сата, компанија треба:

- да ти понуди други лет или
- да ти врати новац

У појединим случајевима, компанија ти може дати од 250 до 600 евра као надокнаду за непријатности током путовања. Ово се дешава уколико је лет померен кривицом авио-компаније. Ако је кашњење проузроковано другим проблемима, на пример лошим временом, компанија неће платити никакву новчану надокнаду.

Путовање возом

Када путујеш возом, имаш одређена права.

Ако воз касни дуже од једног сата, можеш:

- напустити воз и тражити повраћај новца датог за карту
- ући у други воз без додатних трошкова
- остати у возу и чекати. У том случају имаш право на повраћај једног дела новца од купљене карте

Међутим, ако компанија није крива због кашњења, нећеш добити повраћај новца.

Путовање аутобусом

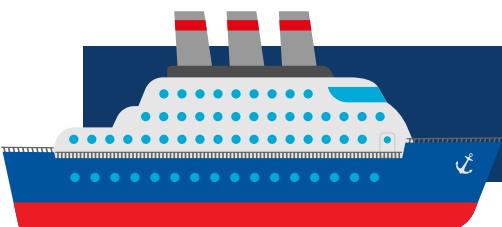
Када путујеш аутобусом, имаш одређена права.

Ако планираш путовање међуградским аутобусом и возња буде одложена дуже од 2 сата, компанија треба:

- да ти врати новац од купљене карте или
- да ти помогне да отпутујеш другим аутобусом без додатних трошкова

Ако ти компанија не помогне око тога, можеш уложити приговор.

На тај начин ћеш можда добити новац за доживљену непријатност.

Путовање бродом

Када путујеш бродом, имаш одређена права.

Ако путујеш бродом и пловидба је отказана или касни дуже од сат и по, превозна компанија треба:

- да ти врати новац од купљене карте или
- да ти помогне да отпутујеш другим бродом без додатних трошкова

Ако на одредиште стигнеш са закашњењем од више од једног сата, компанија треба да ти плати извесни износ због доживљене непријатности.

Европска паркинг-картица

Европска унија је направила специјалну **картицу за паркирање за особе са инвалидитетом**.

Са овом картицом имаш приступ паркинзима за особе са инвалидитетом у свим државама чланицама Европске уније.

Ову картицу можеш набавити у овлашћеној канцеларији у твојој земљи.

Међутим, свака земља може да има сопствена правила за употребу картице.

На пример, разликује се период током којег се можеш паркирати користећи ову картицу.

Стога, уколико желиш да користиш ову картицу у некој другој чланици Европске уније, требало би да провериш важећа правила у тој држави.

Право на рад

Европска унија има законе чији је циљ заштита права особа са инвалидитетом на рад. Тим законима је предвиђено да особе са инвалидитетом имају право на рад као и сви остали. Са овим особама не треба поступати лоше или неправедно само због њиховог инвалидитета. Канцеларије и остале просторије требало би да буду доступне особама са инвалидитетом.

На пример:

- **канцеларије би требало да имају рампу како би особе у колицима могле да уђу у њих**
- **слепе или глуве особе треба да имају приступ одговарајућој технологији како би могли неометано да раде**

Исто тако, Европска унија омогућава селидбу у другу земљу ради посла.

У том случају имаћеш иста права као и људи који живе у тој земљи.

Социјално осигурање

„Накнаде социјалног осигурања“ значе да нека држава одваја новац или друга средства за особе којима је то неопходно.

На пример, држава може:

- дати особама са инвалидитетом одређени износ новца како би им омогућила бољи живот
- дати сиромашнијим особама одређени износ новца или обезбедити смештај
- дати новац људима који немају посао или им помоћи да се запосле
- платити болничко лечење болесној особи
- дати новац старијим људима када престану да раде

Социјално осигурање је изузетно важно свим људима.

Свакоме у неком тренутку може затребати подршка.

Због тога је важно да сви људи имају приступ социјалном осигурању.

Захваљујући Европској унији, можеш добити социјалну помоћ без обзира где тачно живиш у оквиру Европске уније.

У случају да се преселиш у неку другу државу чланицу Европске уније, имаш право на социјалну помоћ у тој држави као и људи који у њој живе.

Права младих

Право на студије

Европска унија даје људима право на универзитетске студије у било којој држави чланици Европске уније.

На пример, студент из Белгије може студирати на универзитету у Румунији и платити исту школарину као румунски студенти.

Европска унија има програме који студентима помажу одлазак у неку другу државу Европске уније.

Такав је, на пример, програм **Еразмус+**.

Преко програма **Еразмус+**, Европска унија даје студентима новац за један део студија у некој другој земљи Европске уније.

На овај начин, студенти имају прилику да упознају неку другу земљу и њену културу, да се упознају са другим студентима, да уче и да се забаве.

Студенти са инвалидитетом такође би требало да имају овакву прилику.

Они могу да траже додатни новац од Европске уније уколико им је потребан асистент или нека друга врста помоћи.

Гаранција за младе

Гаранција за младе је споразум који су потписале државе чланице Европске уније у циљу пружања помоћи младим људима до 30. године:

- у проналажењу доброг посла
- у добијању обуке за учење нових вештина у року од 4 месеца без запослења или од завршетка студија.

Европска омладинска картица

Европска унија је направила **Европску омладинску картицу**.

Млади људи до 30. године могу да добију ову картицу и да је користе у многим земљама у Европи.

Са овом картицом млади људи могу да добију попусте за бројне активности.

На пример, плаћаће умањену цену приликом обиласка музеја, у ресторанима или за смештај.

Право на правду пред судом

Европска унија има законе који штите људе са којима се лоше или неправедно поступало.

Ти људи могу да се обрате суду и пријаве лоше ствари које су им се десиле.

На овај начин, суд може да поступи тако да их заштити.

У целокупном процесу, особе са инвалидитетом и сви остали требало би да имају следећа права:

- да схвате све кораке и да јасно изнесу свој предмет
- да буду обавештени о својим правима
- да бесплатно добију подршку која им је потребна
- да буду безбедни од људи који су лоше поступали са њима, као и заштићени од сваког другог ризика

Људи изведени пред суд зато што су урадили нешто противзаконито такође имају извесна права.

На пример, имају право:

- да буду обавештени о својим правима
- да им нека особа помогне уколико не говоре језик на којем се води поступак
- да имају адвоката који ће им помоћи да свој предмет јасно изнесу пред судом

Право на здравствену заштиту

Као особа која живи у Европској унији, имаш право на здравствену заштиту. То значи да можеш отићи у болницу, посетити лекара и купити лек који ти је потребан када си болестан.

Ако путујеш у неку другу државу Европске уније, имаш исто ово право и тамо. Ако мораш да платиш болничке трошкове или посету лекару у другој земљи, можда ћеш добити повраћај новца по повратку у своју земљу.

Такође можеш добити **Европску картицу здравственог осигурања**.

Ова картица је веома корисна ако путујеш у неку другу државу у Европи и треба да одеш у болницу. Са овом картицом можеш отићи у болницу на исти начин и по истој цени као и људи који живе у овој земљи.

Картицу можеш добити у овлашћеној канцеларији у твојој држави.

Куповина из иностранства

Европска унија штити твоја права када купујеш робу из других држава Европске уније.

На пример, имаш право:

- да добијеш јасне и тачне информације о артиклу који купујеш и о његовој цени. Такође треба да добијеш информације на приступачан начин који ти одговара. На пример, особе са интелектуалним инвалидитетом треба да добију информације у лако читљивом формату
- да купиш артикле по истој цени као људи који живе у тој земљи. Не би требало да платиш више само зато што живиш у другој земљи
- да вратиш купљени артикал и добијеш повраћај у случају неког недостатка.
- да откажеш поруџбину или вратиш артикал у року од највише 14 дана.

Приступачност роба и услуга

Робе и услуге у Европи требало би да буде приступачне како би их особе са инвалидитетом користиле ради укључивања у заједницу као и сви остали људи.

ЕДФ је дуго захтевао од Европске уније да усвоји строг закон којим ће бити обезбеђена приступачност роба и услуга како би их могли користити сви људи.

Као резултат оваквог рада, Европска унија је 2019. године усвојила закон познат као [Европски закон о приступачности](#).

У предстојећим годинама, све државе у Европи требало би да раде на спровођењу овог закона на националном нивоу.

У том случају, велика количина робе и услуга у Европи постаће приступачна особама са инвалидитетом.

На пример:

- [Банкомати](#)
- [Рачунари](#)
- [Телевизија](#)
- [Аутомати за продају карата](#)

У овом тренутку, државе чланице Европске уније раде на изменама и допунама својих закона како би их ускладиле са правилима Европског закона о приступачности.

Приступачност веб-страница

Европска унија је донела закон који предвиђа да веб-странице свих институција у Европи треба да буду приступачне.

На пример, треба да буде приступачна веб-страница твоје болнице или заједнице у којој живиш.

На овај начин, особе са инвалидитетом и сви људи могли би их користити за проналажење важних информација.

Овај закон познат је и као **Директива о приступачности сајтова**.

БЕЗ БАРИЈЕРА
Организација за борбу са инвалидитетом

ПОЧЕТНА ПРОЈЕКТИ О НАМА ДОКУМЕНТА ВАЖНИ ЛИНКОВИ КОНТАКТ Претражи...

За друштво БЕЗ БАРИЈЕРА

Подржите нас у нашој борби за друштво без баријера. Жеља нам је да сви будемо једнаки у остваривању основних људских права

Сазнај више

Алати приступачности

- Увећај текст
- Умањи текст
- Сива скала
- Високи контраст
- Негативан контраст
- Посветли позадину
- Подвуци линкове
- Читљив текст
- Reset

Приступачни телефони и интернет

Данас у комуникацији користимо различите врсте технологија.

На пример, првенствено користимо телефоне и интернет.

Ова технологија требало би да је приступачна како би је особе са инвалидитетом могле користити баш као и сви остали људи.

На пример, слепим особама је потребан систем који им чита текстуалне поруке добијене путем телефона.

Европска унија има законе и правила која обезбеђују приступачност ових технологија како би особе са инвалидитетом могле да их користити као сви остали грађани.

У предстојећим годинама, све државе у Европи требало би да раде на обезбеђивању приступачности технологија, као што су телефони и интернет, како би особе са инвалидитетом могле да их користе.

Европска унија такође је увела број за хитне случајеве који можеш позвати са било којег места у Европи уколико мораш да затражиш помоћ.

На пример, ако си доживео незгоду на улици или си у опасности, треба да позовеш број 112. Позив је бесплатан са свих локација у Европи.

Приступ телевизији

Европска унија ради на томе да програми које гледамо на телевизији или на интернету буду приступачни особама са инвалидитетом.

На пример, глумим особама и особама са оштећеним слухом треба обезбедити титлове и знаковни језик.

Европска унија је усвојила важне законе како би особама са инвалидитетом горе наведено учинила приступачнијим.

Све државе чланице Европске уније требало би да поштују ове законе и раде на њиховом спровођењу.

Ако су програми на телевизији или на интернету приступачни, особе са инвалидитетом могу да гледају програме које желе, као и сви остали грађани.

Исто тако, ови закони забрањују исмевање или негативан говор о особама са инвалидитетом у телевизијским програмима.

Приступ књигама

Књиге би требало да су приступачне и особама са инвалидитетом.

На жалост, многе књиге су неприступачне, па их особе са инвалидитетом не могу читати као сви остали.

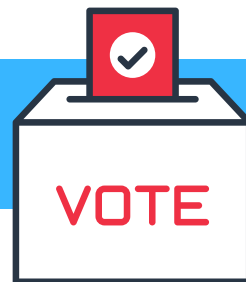
Европска унија ради на томе да обезбеди приступачност књига особама са инвалидитетом.

Европска унија је 2018. године потписала Маракешки споразум.

Овај текст говори о томе шта државе треба да ураде како би обезбедиле лакши приступ књигама за слепе људе и остале са инвалидитетом који не могу да читају.

Потписивањем овог споразума, Европска унија се обавезала да ће радити на обезбеђивању лакшег приступа књигама за ове особе.

Право гласа

Право гласа је изузетно значајно.

Сви људи у Европи треба да имају право гласа и да бирају ко ће доносити одлуке и законе у Европи.

Такође је важно изаћи на изборе. То значи да људи могу да гласају и да бирају своје представнике који ће доносити одлуке у Европи.

Све особе са инвалидитетом такође треба да имају право гласа.

Њихов глас се рачуна подједнако као и гласови свих осталих.

Ако живиш у некој другој држави Европске уније, имаш право да гласаш, односно да изађеш на изборе у тој држави, баш као и њени остали становници.

Не би требало да будеш изостављен из избора само зато што долазиш из друге државе.

Европска инвалидска картица

Европска унија је направила **Европску инвалидску картицу**.

Ова картица могла би да олакша много тога особама са инвалидитетом које одлазе у посету или живе у некој другој држави чланици Европске уније.

Ова картица пружа особама са инвалидитетом одређене предности у културним, спортским и осталим активностима.

На пример, особе са инвалидитетом могу употребити ову картицу како би по сниженој цени набавили улазнице за музеје или карте за фудбалске утакмице.

Исто тако, особе са интелектуалним инвалидитетом могу употребити ову картицу да би добили информације које су лако читљиве и разумљиве.

Европска комисија је обећала да ће до 2023. године постојати заједничка Европска инвалидска картица за особе са инвалидитетом у свим државама чланицама Европске уније.

Тренутно само 8 држава Европске уније користи ову картицу:

- **Белгија**
- **Кипар**
- **Естонија**
- **Финска**
- **Италија**
- **Малта**
- **Румунија**
- **Словенија**

То значи да особе са инвалидитетом могу да је употребе само ако путују у једну од наведених држава.

На пример, ову картицу може употребити особа са инвалидитетом из Белгије која путује у Италију.

Сертификат COVID - 19

COVID-19 је нова болест која се може пренети са особе на особу. Највероватније сте за њу чули и као о Коронавирусу или у контексту пандемије.

Нажалост, огроман број људи широм света оболео је од вируса COVID-19. Већина их се опоравила, али је много људи умрло.

COVID-19 је веома опасан јер се лако преноси са особе на особу.

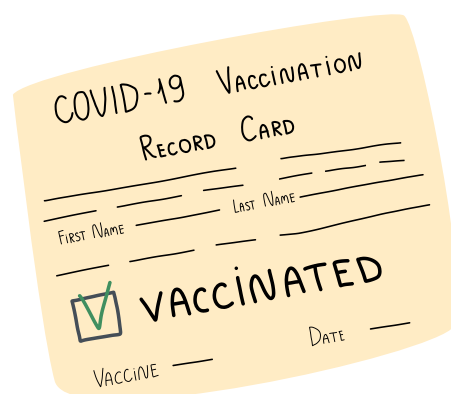
У јулу 2021. године, Европска унија је увела Сертификат COVID-19. То је документ који доказује једно од доле наведеног:

- **да си се вакцинисао против вируса COVID-19,**
- **да си прошао тест који доказује да немаш COVID-19 или**
- **да си се опоравио од вируса COVID-19.**

У овим случајевима постоји мања вероватноћа да ћеш пренети COVID-19.

Када путујеш у неку другу државу чланицу Европске уније, мораћеш да покажеш свој Сертификат COVID-19.

Овај сертификат требало би да је приступачан свим особама са инвалидитетом. У противном, они неће моћи да га употребе и, самим тим, биће искључени.

Проблеми са којима се особе са инвалидитетом и даље суочавају у Европи

Права о којима смо говорили у претходном делу текста веома су важна.

Европска унија је предузела много тога да би унапредила живот особама са инвалидитетом.

Ипак, и даље има много проблема који особама са инвалидитетом онемогућавају да остваре своја права као сви остали људи.

На пример:

- **Особама са инвалидитетом и даље је тешко да отпутују у неку другу државу чланицу Европске да би студирали или радили.**

Наиме, много тога и даље није приступачно, па особе са инвалидитетом не могу да користе разне ствари или услуге.

На пример, велики број возова и аутобуса није прилагођен особама са инвалидитетом, па их они не могу користити за кретање, односно за превоз.

- **Ако се преселиш у неку другу државу чланицу Европске уније, можда ће ти бити тешко да добијеш подршку за добар живот у тој држави.**

Можда ће потрајати пре него што ова држава призна да имаш инвалидитет и прихвати да ти пружи помоћ која ти је неопходна.

- **Поједине особе са инвалидитетом су изгубиле своју пословну способност.**

То значи да не могу саме да одлучују о свом животу.

Уместо њих, те одлуке доноси неко други.

Особе са инвалидитетом којима је одузета пословна способност не могу ни да гласају на изборима.

То је крајње неправедно.

Сви људи би требало да имају право одлучивања о свом животу.

- **Превише особа са инвалидитетом у Европи нема посао.**

Без посла је тешко бити самосталан и укључен у заједницу.

Ситуација је још тежа за жене са инвалидитетом.

Међутим, чак и када особе са инвалидитетом имају посао, често су мање плаћени него особе без инвалидитета.

То је неправедно.

- **Особама са инвалидитетом и даље је тешко да оду у полицију или на суд у случају лошег или неправедног поступања према њима.**

Разлог за ово јесте то што им и даље нису доступне многе ствари, па можда неће добити неопходну подршку.

На пример, особе са интелектуалним инвалидитетом можда неће добити информације у лако читљивом формату.

Због тога можда неће моћи да схвате кораке које треба да предузму како би пријавили нешто лоше што им се догодило.

- **Приликом доношења закона и одлука, Европска унија некада не узима у обзир ставове особа са инвалидитетом и њихових организација.**

Закони и одлуке у Европи односе се и на особе са инвалидитетом, па је потребно чути и њихов глас.

О питањима која се тичу живота особа са инвалидитетом требало би одлучивати заједно са особама са инвалидитетом.

Ниједна одлука о нама не сме бити донета без нас!

Шта би још требало да уради Европска унија да би заштитила особе са инвалидитетом?

Европска унија треба:

- Да слуша особе са инвалидитетом и њихове организације.
Ниједна одлука о нама не сме бити донета без нас!
- Да води рачуна о томе да особе са инвалидитетом имају правичан третман и исте шансе као и сви остали.
- Да ради на томе да сва роба и услуге у Европи буду доступне како би особе са инвалидитетом могле да их користе као и сви остали.
- Да води рачуна о томе да све особе са инвалидитетом остварују своја права и имају приступ здравственој заштити, запошљавању, школовању и осталим стварима.
- Да води рачуна о томе да особе са инвалидитетом имају социјално осигурање без обзира то где су одлучили да живе у Европи.
- Да обезбеди доступност превозних средстава, односно авиона, бродова, возова и аутобуса, како би особе са инвалидитетом могле да путују куд год пожелеле без икаквих проблема.
- Да провери да ли се новац добијен од Европе троши на ствари које су доступне и особама са инвалидитетом.
- Да схвати огроман утицај болести COVID-19 на особе са инвалидитетом и да води рачуна о томе да све одлуке узму у обзир и њихове потребе.

Шта урадити ако се твоја права не поштују

Ако сматраш да се твоја права не поштују или да се са тобом неправедно поступа, важно је да се чује твој глас.

Постоје бројне организације којима можеш послати приговор. Оне ће ти помоћи да се позабавиш проблемима са којима се суочаваш.

Међу тим организацијама су, на пример:

- **Европска комисија**

- **Европски омбудсман**

Европски омбудсман решава приговоре против канцеларија и тела Европске уније и обраћаш му се ако сматраш да нека канцеларија Европске уније не поштује људска права.

- **Еквинет**

Еквинет је организација која се бори за права свих људи и њихов праведан третман. Еквинет има чланове у свим европским земљама.

- **Специјални извештач УН о правима особа са инвалидитетом**

Ово је особа која ради на заштити права свих особа са инвалидитетом и може ти помоћи у вези са твојим проблемом.

Европски форум особа са инвалидитетом (ЕДФ)

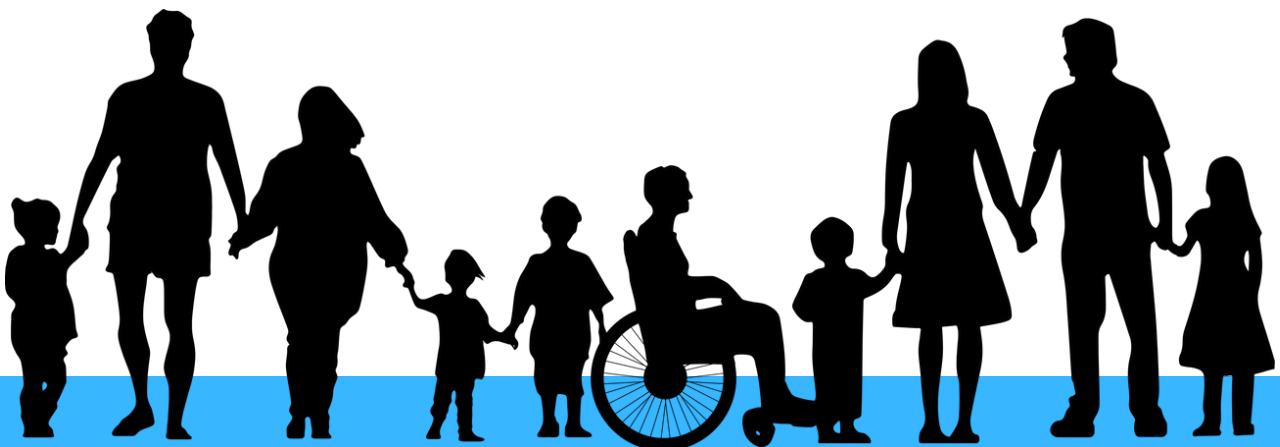
Може те посаветовати о правима и помоћи да пронађеш особу за контакт када имаш приговор.

У том случају пошаљи мејл на:

info@edf-feph.org

Можеш се обратити и члановима ЕДФ-а из разних земаља. Списак чланова ЕДФ-а налази се на сајту ове организације.

Национална организација особа са инвалидитетом Србије (НООИС) је придружена чланица ЕДФ-а и редовно учествује у његовом раду, али без права гласа, јер Србија још увек није постала чланица Европске уније.

#СРБИЈА БЕЗ БАРИЈЕРА

Брошура "Твоја права у Европској унији" саставни је део истоименог пројекта који је подржан на Стално отвореном конкурс за унапређење положаја особа са инвалидитетом за 2023. годину од стране Сектор за заштиту особа са инвалидитетом Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.